

Aquell que escalfa l'ànima

Visat núm. 7

(abril 2009)

by Károly Morvay

Voldria recordar, aquí, la figura d'Eloi Castelló, entranyable col·lega nostre a la Universitat Eötvös Loránd de Budapest.

Vaig conèixer l'Eloi, quan em va tocar participar en les tasques del jurat encarregat de triar el nou lector de català destinat a la nostra universitat. L'Eloi va ser el candidat idoni: mentre altres assenyalaven diverses universitats com a possible destí, ell va voler venir a Budapest. Fins i tot va dir que aprendria hongarès per fer conèixer la nostra cultura i literatura a Catalunya. I va complir-ho!

Durant més de tres anys, l'Eloi va fer cursos a la nostra universitat i a la de Szeged. Ho feia amb entusiasme i amb una gran professionalitat. No és d'estranyar, doncs, que fos estimat i reconegut per tothom.

Uns anys més tard, quan el lector de torn es va veure obligat a abandonar la seva plaça mesos abans del que era previst, l'Eloi no va dubtar d'acceptar acabar els cursos pendents.

Nyugodj békében, Eloi! Descansa en pau, amic! Sempre et recordarem, no volem dir-te adéu...

Lélekmelegítő: Escalfaànima

Un dia l'Eloi em va confiar, amb els ulls que li brillaven d'alegria, que començava a traduir *Pacsirta* (*Alosa*) de Dezső Kosztolányi, i em va demanar que li donés un cop de mà. Ben aviat vam iniciar una col·laboració molt agradable tot intercanviant correus electrònics. En un d'ells —que guardo encara— el nostre amic em comentava: «Per cert, què és un 'lélekmelegítő'? Sembla estrany que un mot tan comprensible en hongarès sigui tan difícil de trobar en català. Potser és un 'guardapits de punt' o un 'jupó'». 'Lélekmelegítő', literalment vol dir 'el que escalfa l'ànima', i en una primera accepció, que sentia a dir a la meva mare, designa la peça de vestir esmentada per l'Eloi. En el llenguatge col·loquial pot referir-se, també, a la beguda alcohòlica ingerida per matar el cuc. Com a adjectiu, en un estil més elevat, significa 'entendridor', 'emocionant'. L'Eloi no parava de dir-me que li facilitava molt la feina poder consultar el nostre diccionari en tot moment, però jo ja sabia que hi havia un munt de mots i expressions difícils de traduir. Vaig tornar a llegir el text de l'original hongarès, i en acabar la lectura estava convençut que es tractava d'una missió impossible. Però no! L'Eloi superava amb una facilitat sorprenent els obstacles, i només li calien uns petits cops de mà per traduir frases que em semblaven impenetrables com la següent: «Pacsirtára néztek. [...] Nem tiszteletlenül, hanem úgy, ahogy rendesen. Bizonyos jóindulatú, hamuszín rokonszenvvel, melyet belül káröröm bélelt, pirossal».

La traducció avançava ràpidament. Es notava que el traductor es delectava escollint les expressions més sucoses. El passatge anterior, per exemple, el va traduir de la manera següent: «Esguardaven Alosa [...] sense desconsideració, amb una simpatia benèvola i cendrosa que, dedins, estava folrada amb el roig de la malícia». Mentre rumiava com respondre les seves consultes, jo mateix em deixava seduir per algun mot desconegut o oblidat que m'escalfava l'ànima. Estic molt agraït a l'Eloi, perquè li dec —entre altres coses— el redescobriments de les bel·leses de la meva pròpia llengua.